

מאת אורי אבנרי

אוקטובר 1972

הגלגל הקטן

במכונת הדמוקרטיה

מעולם לא הכינונו את פעולת סיעתנו לקראת מושב הכנסת כשם שהתכוננו למושב הבא — האחרון של הכנסת השביעית. בתום דיונים ממושכים, החלטנו להביא לדיון ולהצביע במושב זה עשר הצעות-חוק, המעלות רעיונות חדשים לגבי מיגוון רחב של בעיות. כמו כל פעולת סיעה תנו בשבע השנים האחרונות, הן משקפות את תחומי פעולתנו במישורים שונים מאוד — החל בחינוך הילמי יומיים של האזרח, באוטובוס ובקולנוע, וכלה בבעיות כלכליות לאומיות כפעולת הש"ב והפיקוח על המטבע הור. חלק מן ההצעות כבר הוגשו במושב האחרון, אך טרם הועלו לדיון, אך החלק העיקרי נוסח זה עתה בני צווחו של אמנון זיכרונאי.

כשהגחנו את ההצעות בפני הציבור במסיבת-עיתונאי

שולחן הממשלה בכנסת

אימ, שאל אחד הכתבים שאלה לעניין: "האם יש לכם סיכוי להעביר הצעות אלה בכנסת?"
התשובה הכנה היא: אין שום סיכוי להעביר את רובן בכנסת השביעית, אם כי לאחדות מהן יש, אולי, סיכוי לעבור את השלב הראשון.
אם כן, מדוע אנחנו מגישים אותן?
התשובה נוגעת לעצם תפקידה של סיעתנו בכנסת. ערב כניסתנו לכנסת, כאשר קבענו את האיסטראטגיה הפרלמנטרית שלנו, החלטנו לשים את הדגש על העלאת רעיונות חדשים, כדי לעורר עליהם ויכוח ציבורי, לרכוש להם גפשות ברחוב, להציגם לעיני הנבחרים, וליצור לחץ דמוקרטי להגשמתם.
אחת הטכניקות היא זו: אנו מעלים הצעות-חוק, אף כשאין לה שחר של סיכוי להתקבל. אנו מעלים אותה לדיון, מנמקים אותה במליאת הכנסת, תוך כדי כך נקלט הרעיון המונח ביסודה. אנשים קמים ושואלים: בעצם, למה לא? התפיסה השיגרתיית והמקובלת מתחילה להתערער. נכתבים מאמרים בעיתונות בזכות הרעיון.

מכאן ותלאה יש כמה אפשרויות: הכנסת מסירה את ההצעה מסדר-היום, אנו משיעים אותה מחדש, בהר דמנויות שונות, שוב ושוב, בציבור מתחילה להסתמן תמיכה גוברת בה. במושב הבא, או בכנסת הבאה, אנו מגישים את הצעות-החוק מחדש. שוב מסירים אותה, אבל התמיכה גוברת בהדרגה. הרעיון מתחיל להתקבל בציי בור, אם כי המיסד מוסיף להתנגד לו.
למשל: הצעתנו לכטל את האיסור הפלילי די על קיום יחסים הומוסקסואליים בין מבר גרים, תוך הסכמה הדדית.

או: הכנסת מסירה את ההצעה, אולם כעבור כמה זמן עולה על דעת שר או עסקן ממשלתי, שזה בעצם רעיון טוב. הוא מעלה את אותו רעיון — כמו, מבלי להזכיר מי העלה אותו לראשונה. סיכויי ההגשמה של הרעיון גוברים.
למשל: הצעתנו להקים מינהל ארצי לשמירת הים, שיפתח את כל חוף הארץ כיחידה אחת.
או: הכנסת מסירה את ההצעה, ואנו מעלים אותה מחדש כעבור שנה-שנתיים. בינתיים מתקיימות הבחירות. הסיעה השולטת חשה שזה הפך עניין פופולרי. מישור אומר: מה פתאום אנחנו משאירים סוס כל כך טוב לסיעת העולם הזה? הבה נגשים את הרעיון בי עצמנו, וניקח מהם את הסוס.
למשל: הסעתי-חינם של החיילים ברכבת (הצעתנו להנחיק הסעתי-חינם לכל החיילים גם באוטובוסים, עדיין לא הופקעה בדרך זו, למרי בה הצעה).

כך או כך: הרעיון, שנראה תחילה יוצא-דופן ואף משובע, הולך ומתגבר, ובסופו יאלץ המיסד לקבלו. אחד הכתבים, ציניקן מטבעו, שאל: "תגידו בכנות, האם תוכלו להעביר את ההצעות אלה בכנסת?"

10 הצעות-חוק של סיעתנו

ראש המוסד ימשיך לתאם בין כל חוליות הביון, כמקובל היום. מינויו של ראש המוסד יפורסם ברשומות.

תקנות מיוחדות, שיתקנו ע"י ראש-הממשלה ושיאושרו ע"י ועדת החוק והביטחון, ללא חובת-פירסום ברשומות, יסדירו את חלוקת הסמכויות בין כל זרועות הביון. על שירותי הביטחון להגיש לפחות אחת לשנה דו"ח בכתב על פעולותיהם לוועדת השרים לענייני ביטחון.

החוק עוסק גם בנושא האזנת-מקלט: אוסר על האזנה ללא אישור בכתב של הממונה על אחת משלושת הביון, וללא דיווח מיידי של הממונה לשר המפקח. השר יוכל להטיל אישור על ביצוע האזנה.
תוך חמישה ימים מיום ההחלטה על ביצוע האזנה תהיה חובה לקבל אישור על-כך מאחד משופטי בית-הדין העליון, אשר בפניו יצטרפו למקבלי הדיווח סגורות מדוע יש צורך בביצוע האזנה.

(6) חוק להפעלת מזגני-אוויר ברכב ציבורי

תוטל חובה להתקין ולהפעיל בתקופות הקיץ, בשעות החום, מזגני-אוויר בכל רכב ציבורי המשמש להסעת נוסעים בשכר. במדינה בעלת אקלים כשלונו, ובאין עד כה מזגני-אוויר ברכב ציבורי, יש להטיל חובה זו באמצעות חוק מיוחד.

(7) חוק הנישואין והגירושין האזרחיים

הגשנו בשעתו הצעת-חוק, הקובעת כי נישואין וגירושין בישראל ייערכו בטקס אזרחי, והמאפשרת לכל החפץ בכך לעבור בנוסף על כך גם טקס דתי. הצעה זו נידונה בכנסת ולא נתקבלה, אך מצאנו לנכון לחזור והגישנו לדיון במיזם-הכנסת הקרוב.

(8) ביטול מס הנסיעות

אין לדעתנו, כיום, כל הצדקה לגביית מס-נסיעות. בעולם פתוח כשלנו ובחברה חופשית כחברה הישראלית, מסל מס-הנסיעות גישה ארכאית, שמכבר אבד עליה הכלח. עתה משמש מס הנסיעות כאחת העיקרות לתעמוה אנטי-ישראלית שעה שאנו מעלים, ובצדק, את מענותינו נגד גביית הכופר, שהנהיגה ממשלת בריה"מ. ניתן בנקל להשמיט מענה זו ע"י ביטול מס-הנסיעות.

(9) איסור אפליה בין עובד לעובדת

למרות שנתקבל בכנסת חוק המחייב תשלום שכר שווה לעובד ולעובדת, מקופחת האשה העובדת בענפי עבודה רבים. אנו מגישים חוק-יסודי, אשר ימנע כל אפליה בין עובד לעובדת.

(10) ביטול הפיקוח על המטבע הזר

הפירפומים האחרונים, שאישרו את טענת סיעתנו שהממשלה סחרה באופן קבוע במטבע זר בשוק השחור, מוכיחים את מה שמענו מכבר, כי אין כיום כל הצדקה לפיקוח זה. אנו מגישים, איפוא, הצעת-חוק מיוחדת, שמטרתה להביא לביטול הפיקוח.

(1) ביטול האיסור על הפלות מלאכותיות

העלינו בשעתו את ההצעה, וההצבעה עליה נדחתה לפי בקשת שר-הבריאות. כיוון שחלפה מאז הדחייה תקופה ארוכה, הודענו השבוע ליו"ר הכנסת ולשר-הבריאות, כי אנו תובעים עריכת הצבעה עליה באחת ממישיבות הכנסת הקרובות.

(2) חוק להגבלת תקופת הכהונה של ראש הממשלה

ואיסור על שרים לעסוק במסחר, תשל"ג-1972

הצעת החוק נועדה להגביל את תקופת הכהונה של ראש-הממשלה לשתי קדנציות בלבד. בהתאם למקובל בארה"ב לגבי נשיא המדינה. כן מוצע בה לאסור על שרים לעסוק במיסחר ובעבודות שאינן בתחום תפקידיהם.

היום יכול שר לעסוק במיסחר או בעבודה אחרת בתשלום. מובן שמצב דברים זה סותר את הסדר הציבורי החקין. דוגמאות בולטות: מיסחר-העתיקות של משה דיין, והידיעה שדיין גכה סכום של 5000 דולר עבור ראיון שנתן לאחרונה לעיתונאי צרפתי.

(3) חוק לביטול הצנזורה על סרטים ומחזות

החוק כיום קובע כי אין להציג סרטים והצגות ללא אישור המועצה לביקורת סרטים ומחזות. החוקים המחייבים צנזורה אינם כוללים מיכונים או הנחיות לגבי המתור להקרנה או הצגה. הצנזורה על סרטים ומחזות פוגעת בחופש הפרט, פוגעת בעיקרון חופש-הביטוי.

(4) חוק זכויות בני-הארץ

מאידך, ההוראות בחוק העונשין הכללי מספיקות לשמירה על האינטרס הציבורי. זוהי הצעת-חוק שאנו מייחסים לה חשיבות ראוונה במעלה. לדעתנו, זכאי כל אזרח שמגאו לו 20 שנה, ושטרם הגיע לגיל 26, לכל אותן הלוואות, מענקים והקלות במיסים, להם זכאי עולה חדש. אם לעולים חדשים ניתנים מספים שלא מקופת המדינה, הרי לבני-הארץ יש ליתן הטבות מתאימות מקופת-המדינה.

נכתב הקד-הרוח שנוצר בארץ ההצעה היא חיונית ונועדה לסתום פערים חברתיים ולשים קץ להתמרמרות שהשתררה בין חיללים משוחי ררים שגדלו בארץ ובין העולים החדשים.

(5) חוק שירותי הביטחון

האחראי על שירותי-הביטחון יהיה ראש-הממשלה. והשירותים ימוקמו במישרון. יתמנה שר מיוחד, שיפעל במיסגרת מישרד ראש-הממשלה, שיפקח על פעולות השירותים. שר זה לא יופקד על מישרד ממשלתי כלשהו. שירותי-הביטחון יחלשו בין השאר על פעולות הביון של ישראל בעולם ובארץ, להוציא, כמובן, המודיעין הצבאי, שימשיך לפעול במסגרת צה"ל.